

держави в Раду Європи, а також прийняттям нею ряду зобов'язань. Деякі з них безпосередньо стосуються нашого законодавства, зокрема судоустрою та правосуддя в Україні.

Термін подання заяви про перегляд за нововиявленими та винятковими обставинами - 3 місяці з дня встановлення обставин, що є підставою для їх перегляду.

Отже, прокуратура України на сучасному етапі набуває певних змін, які спрямовані з одного боку, на вдосконалення та ефективність діяльності прокуратури при здійсненні нею функцій, визначених Конституцією України, з іншого - на дотримання законності у різних сферах суспільного життя, а також захист порушених та оспорювання інтересів громадян та держави.

Г. Христова,

*аспірантка кафедри теорії держави та права
Національної юридичної академії України,
м. Харків*

ПИТАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У РІШЕННЯХ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Місцеве самоврядування – складне соціально-політичне явище, всебічний розвиток якого іманентно пов'язаний із утвердженням демократичного конституційного ладу та формуванням правової держави. Органи місцевого самоврядування не відносяться до органів державної влади та управління, вони є засобом прояву громадської активності, функціонують незалежно та несуть відповідальність перед населенням, що їх обрало. Отже, система ефективно діючих інститутів місцевого самоврядування є характерною рисою розвитку громадянського суспільства.

Конституція України 1996 р. юридично закріпила процес визнання, розгортання та вдосконалення місцевого самоврядування в Україні. Проголосивши Україну суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, Основний Закон України зазначив, що в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування (ст. 7 Конституції України), а також встановив у розділі XI Конституції України конституційні засади місцевого самоврядування. Гарантією забезпечення верховенства норм Основного Закону, у тому числі тих, що стосуються інституту місцевого самоврядування, є Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні. За п'ять років своєї діяльності Конституційний Суд України прийняв 42 рішення, які так чи інакше стосувалися питань місцевого самоврядування в Україні, 6 із них були безпосередньо присвячені цій проблемі. Найвагомішими для визначення засад подальшого розвитку місцевого самоврядування стали рішення КСУ від 6 липня 1999 р. у справі № 1-25/99 щодо офіційного тлумачення положень ряду статей Конституції України та Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (справа про сумісництво посад народного депутата України і міського голови), рішення КСУ від 9 лютого 2000 р. у справі № 1-5/2000 щодо конституційності ряду статей Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (справа про місцеве самоврядування), рішення КСУ від 13 липня 2001 р. у справі № 1-39/2001 щодо офіційного тлумачення термінів "район" та "район у місті", поняття "організація управління районами в містах" та ін. (справа про адміністративно-територіальний устрій).

Вищезазначені рішення зробили значний внесок у правове регулювання актуальних проблем організації та здійснення місцевого самоврядування в Україні. Так, зокрема, після виборів 1998 р. депутатські мандати одержала значна частина депутатів міських рад різного рангу, і, відповідно, звернулася через народних депутатів до КСУ з метою підтвердження їх права поєднувати роботу в місцевих радах з мандатом народного депутата України. Конституційний Суд України вирішив з цього приводу, що положення ч. 1 ст. 38 Конституції України, згідно з яким громадяни мають право "вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування", в контексті положень ч. 2 ст. 78 Конституції України треба розуміти так, що громадянину України надано право вільно бути обраним до будь-якого органу державної влади, зокрема до Верховної Ради України, до органу місцевого самоврядування - сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, а також бути обраним сільським, селищним, міським головою, але реалізувати набутий представницький мандат громадянин може тільки в одному з цих органів чи на посаді сільського, селищного, міського голови.

Багато уваги у рішеннях Конституційного Суду України було приділено місцю і ролі сільського, селищного, міського голови у системі місцевого самоврядування в Україні. КСУ визначив його статус наступним чином: сільський, селищний, міський голова є головною посадовою особою відповідної територіальної громади з представницьким мандатом. Розглядаючи питання щодо конституційності ряду статей Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", КСУ визнав таким, що не відповідає Конституції України, положення ч.3 ст. 79 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" щодо дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови за рішенням відповідної ради "в інших випадках", тобто з підстав, не передбачених ч.2 ст. 79 цього Закону, де зазначено, що його повноваження можуть бути припинені у разі, якщо він порушує Конституцію та закони України, права та свободи громадян, не забезпечує здійснення наданих йому повноважень. Таке рішення поклало край потенційній можливості зловживання цими повноваженнями з боку відповідних місцевих рад.

Аналогічних прикладів, які доводять значущість та вагомість рішень Конституційного Суду України в забезпеченні конституційних гарантій організації та функціонування органів місцевого самоврядування в Україні, можна навести багато. Але стосовно значної кількості звернень, в яких порушувались питання місцевого самоврядування, КСУ прийняв ухвали про відмову у відкритті провадження. Це зумовлене різними підставами: відсутністю у Конституційного Суду права долати законодавчі колізії, створювати нові правові норми, вирішувати суто політичні справи, надавати консультації офіційного характеру або висловлювати свою позицію щодо шляхів подальшого законодавчого врегулювання проблеми тощо. Аналіз відхилених звернень приводить до висновку щодо доцільності постановки питання стосовно включення органів місцевого самоврядування (примаймні, районних та обласних рад) до суб'єктів конституційного подання, оскільки інститут звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України надає обмежені можливості, отже є менш ефективним у даному контексті. Такий підхід відповідає практиці ряду розвинутих країн світу, зокрема, згідно із абзацом 1 №4-б ст. 93 Основного Закону ФРН громади та об'єднання громад мають право на внесення конституційної скарги до Федерального Конституційного Суду проти закону, який, на їх переконання, порушує право на самоврядування.

В цілому, значна увага, яка приділяється Конституційним Судом України питанням місцевого самоврядування є безумовним свідченням забезпечення конституційних гарантій місцевого самоврядування як істинно демократичного інституту.